

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PETER GLUD

Klicheer fra

F. HENDRIKSENS REPRODUKTIONS ATELIER
HILBO & FRIIS BOGTRYKKERI
KØBENHAVN

Jobs. Krøier

PETER GLUD

KØBENHAVN

1955

Rasmus Christiansen pinx.

Privateje.

„DEN GAMLE LØJTNANT“

Maleriet gengiver en Scene skildret i H. P. Holst: „Den lille Hornblæser“, hvor den gamle Løjtnant (Peter Glud) første Gang træffer Hornblæseren — uden for Gæstgiveriet Stadt Hamburg i Flensborg skrivende et Brev — og siger til Drengen:

„Giv hid! . . . Ej, ej! . . . Ølvarmeri!

Lidt Kælenskab til Moder! . . .“

PETER GLUD

I Begyndelsen af det 19' Aarhundrede — nøjagtigere den 4' April 1804 — fødtes i København en Dreng, som ved Daaben i Frue Kirke fik Navnet *Peter Ferdinand Glud*. Forældrene var *Leonart Ferdinand Glud*, gift med *Inger Terchelsen*. Ægteskabet blev opløst. Faderen, der var Typograf, døde, medens Sønnen endnu var en lille Dreng, og efterlod Moder og Barn i saa trange Kaar, at Fattigvæsenet maatte tage sig af Drengen. Hun var derfor glad ved i Aaret 1816 at faa den 12 Aar gamle Søn optaget i den nystiftede Artilleri-Underofficers Elevskole. Skolen var fircaarig, og han afgik herfra i 1820. Han tilhorte saaledes den første Klasse, der efter fuld Uddannelse afgik med Eksamen fra Elevskolen. Aaret forud var han — 15 Aar gammel — udnævnt til Bombarder.

Hans militære Data herefter er følgende:

Sergent 1823, Kommandosergent (car.) 1830, Fyrværker 1834, Overfyrværker 1842, Sekondløjtnant 1848. Han gennemgik den militære Manege, hvorfra han afgik 1830 som Berider og blev en meget anset og søgt Ridelærer. I 1845 fik han Dannebrogskorset.

Glud var ualmindelig kraftig bygget — en Kæmpeskikkelse, høj og bredskuldret, men noget korthalset og for en Rytter temmelig svær. Han havde en Stentor-Røst. Han gik altid med Ridestøvler og Chambrière, Læderhalsbind og rødternet Lommetørklæde. Hans hele Personlighed udstraalede Kraft, Livsglæde og Godmodighed. Han var en djærv og pligtopfyldende Soldat, almindelig agtet og afholdt. Hans Opræden var præget af hans Livsgerning: Tjenesten, Kammeraterne og — Heste. Glassets Glæder forspildte han ikke indenfor sømnelige

Grænser. Hans Væremaade under et godt Lag skildres af en samtidig saaledes:

»... Alligevel var han høflig og fredsommelig, aldrig højroftet, hvor han ikke havde Kommandoen, og aldrig ondskabsfuld, selv ikke om han havde en Rus... Man kunde undertiden træffe ham med, hvad man i det vulgære Sprog kalder en lille Pisk; saa var han frygtelig fornojet, skar løs til Højre og Venstre med droje Vittigheder og drak tæt, indtil han gennem tre bestemte Stadier, altid ens, kom til samme Slutnings-scene. Paa andet Trin af Rusen sang han Ballader og Vuggeviser og blev umaadelig blid; han kom med Rim og Vendinger, som aldrig nogen dødelig før havde hørt Magen til, og en lille fransk Soldater-vised i Originalsproget, hvoraf han ikke selv forstod en Tøddel og en Franskmand endnu mindre, dannede saagodtsom stedse den glimrende Overgang til det næste Stadium. Her blev han krigerisk, ytrede Lyst til at skyde efter Vinduerne med Pistoler, til at puste Lamper ud eller til at løfte nogen eller noget i stiv Arm op fra Gulvet, og den begejstrede Finale paa disse Løjer var stadig Forslaget om at lade sadle op og ride ud til Niels Husar i Charlottenlund... Saa blev han kælen, vilde om bag Disken og kysse Jomfruen, kom altid galt afsted, naar han skulde have sit svære Korpus bugseret fra Bænken, rommede sig forskrækkeligt for at bortlede Opmærksomheden fra sine fortvilede Forsøg paa at rette sig i Vejret, og opgav tilsidst det hele med en Latter, der gjorde det af med hans sidste Kræfter. Han holdt sig paa Maven, kastede sig over Bordet, blev ved at le og gled sluttelig med en mat Grynten over i Søvnens Arme. Naar Hornblæserens Horn blæste Reveille, vaagnede imidlertid Berider Glud, enten det var et Kvarter eller tolv Timer, siden han var slumret ind; han vaagnede med et Sæt, gned sig Sønnen af Øjnene og knappede Uniformen med et: »Dod og Helvede, hvad vil min Kjæreste sige, naar hun ser mig saadan!« Den brave Glud havde virkelig en Kjæreste, en honnet Borgermandsenke, der skulde være meget indtagen i den graasprængte Goliath...«

Hun havde en Beværtning i Stormgade.

Det kan ikke med Sikkerhed fastslaaes, hvem den paagældende Dame var. Der findes i Mandtalslisterne for 1845 og 1850 flere Beværtninger i Stormgade. Men da vi ved, at Forretningen var en Kælderbeværtning, og at Indehaversken paa dette Tidspunkt var Enke, taler al Sandsynlighed for, at det maa have været den i Stormgade Matr. Nr. 198 boende Madame Ane Marie Lassen, født i Fredericia. Hun havde en voksen Søn, der gav Informationer i de almindelige Skolekundskaaber,

en Plejeson fra Vajsenhuset og en Tjenestepige, der ogsaa var fra Fredericia. Enken boede i et af de Huse — Nr. 19 — der senere er nedrevet for at give Plads for Nationalmuseet. Hun maa, efter hvad der foreligger, have været Glud en god Ven og Støtte. Hun maatte doje adskillige Spydigheder fra sin Families Side paa Grund af denne hendes Passion. Men kom nogen direkte til hende med nedsættende Oplysninger, afviste hun dem gerne kort med: »Den, der aldrig er noget i Vejen med, giver jeg ikke meget for!« Glud havde stor Respekt for hendes Dom. Som nævnt gjaldt hans første Tanke altid hende, naar han et Øjeblik havde glemt sig selv. Det betød ikke, at han nærede nogen Frygt for hende, tværtimod. Men han ønskede aabentbart at staa for hende som dadelfri Kavalier. Hun har paa den Maade haft en heldig, regulerende Indflydelse paa ham. Naar han besøgte hende var Knebelsbarten sat op; han bevægede sig med smaa Kavalerskridt og lod Ridepisen svippe, naar han kom i Nærheden i Storngade, hvor hun kiggede op fra Kælderhalsen og fingerede Interesse for alt andet end ham. Hun vilde saa gerne have haft ham til at gaa med en hvid Strimmel i Halsbindet, men i det Punkt var han urokelig. Han badede alt, hvad der lignede Pynt paa Uniformen; det var ikke det, der gjorde en Soldat! Og det hændte ikke sjældent, at han aabent udtalte sig om Pynten paa Officersuniformerne — røde Striber paa Benklæderne og Guldstads. »Det var ikke, som det var Mandfolk, man havde for sig, men smaa københavnske Jomfruer — Pfoj!« Paa dette Tidspunkt anede han intet om, at han selv i et kort Afsnit af sit Liv skulde bære røde Striber, og bære dem med Ære.

Man skrev 1848. Efter Tronskiftet tog de politiske Begivenheder Fart, og i Marts Maaned slog den ulmende Bevægelse i Hertugdømmerne ud i lys Lue — En provisorisk Regering for Hertugdømmerne blev dannet; Oprøret var en Kendsgerning. Kong *Frederik VII* opløste det gamle Ministerium den 21' Marts og Martsministeriet dannedes med Grev *A. V. Moltke* som Konsejlspræsident. Det kneb med at finde en egnet Personlighed, der under de faretruende Forhold kunde overtage Krigsministerposten; men den Politiker, der i disse bevægede Dage spillede en af Hovedrollerne — *Orla Lehmann* — stillede som en af sine Betingelser for Medvirkning, at Kaptajn *A. F. Tscherning* (1795—1874) blev Krigsminister. Det var i dette Øjeblik den rette Mand paa den rette Plads. Han havde allerede i 1841 maattet tage sin Afsked som

Kaptajn i Artilleriet, væsentligt paa Grund af sine liberale Anskuelse, som han dristigt havde fremsat under *Frederik VI's* Regering, hvor saadant ikke var velset. Paa en Eftermiddag ophævede han »Generaladjutanturen«, omorganiserede derefter de spredte Afdelinger for Hærens Ledelse og samlede det hele i et Krigsministerium med Magten i een Mands Haand — — hans egen. Han førte den nu ved Armeplanen af 1842 vedtagne almindelige Værnepligt, der dog kun galdt Bondestanden, ud i Livet; og ved utrættelig Energi og Organisationstalent lykkedes det ham efter mindre end 14 Dages Forløb at udruste en lille, men dog til de nærmeste Opgaver egnet Hær paa ca. 12000 Mand og stille denne i Marken. Men Rammerne var meget tynde, navnlig for Officerernes Vedkommende. Han iværksatte nu ved Krigens Udbrud en Plan, som han i mange Aar havde næret og kæmpet for: Underofficerers Forfremmelse til Officerer. Efter sin Hjemkomst fra Frankrig søgte og fik Tscherning ved Reduktionen i Slutningen af 1841 sin Afsked. Han angiver selv i sine efterladte Papirer, at denne fremskyndedes ved hans Strid med de i København tilstedeværende Officerer af Artillerikorpsset, der i Anledning af nogle Ord i en Artikel i »Fædrelandet« den 25' Nov. 1841 (om Forfremmelse af Underofficerer til Officerspladser) androg Kongen om hans Bortfjernelse fra Korpsset, fordi han havde »kendt Indholdet af Stykket, førend det blev indtrykket, havde billiget dets Indhold og intet fornærmeligt havde fundet deri for Korpssets Officerer, havde besvaret Spørgsmaalet, om han paa-tog sig Ansvar (o: det moralske Ansvar) for Stykket med »Ja«, og havde erklæret, at det havde staaet i hans Magt at forhindre Artiklens Indrykkelse i Bladet.« Efter at Tscherning ved 3 Artilleriofficerer, der optraadte paa de andres Vegne, var blevet gjort bekendt med dette Skridt, indgav han omgaaende — 26' s. Md. — en Besværing til Kongen og begærede, at Sagen maatte blive undersøgt og paakendt af uvildige og kompetente Dommere. Under 30' Nov. resolverede Kongen, at der skulde afholdes Stabskrigsforhør og eventuelt Stabskrigsret »for Capitain v. Tschernings Vedkommende.« Resultatet blev 8 Dages Arrest, som han afsonede paa Hovedvagten. Endnu inden Aarets Udgang søgte og fik han sin Afsked.

I den nævnte Besværing til Kongen gør Tscherning udførligt Rede for sine Tanker og Anskuelse i Sagen. Han sammenligner den Uddannelse, som Artillericadetinstituttet i tidligere Tider gav de vordende Artilleriofficerer med den tilsvarende, som Eleverne i Artilleriets Underofficersskole (Elevskolen) modtog. Og han paapeger, at naar den

Tegnet af P. C. Skovgaard.

A. F. TSCHERNING

saakaldte teoretiske Undervisningscyklus var til Ende i Artillericadet-institutet, fulgte den praktiske, som ofte maatte endes i mindre end 3 Maaneder; »nu var den 17 aarige unge Stykjunker færdig til at blive Officer.« Og han konkluderer derhen: »Naar man overvejer dette, mon man da antager forneget, naar man med Hensyn til Fagdannelsen sætter den, som ovenfor anført, udsøgte Underofficer lige med denne unge Mand, ja endog lader Vægtskaalen synke tvivlsomt til Fordel for hin . . .« Han redegør nøje for Elevskolens Undervisningsplan saavel den praktiske som teoretiske, fremhæver Kaptajn *C. C. W. Fuhrmanns**) fortjenstfulde Indsats og spørger: »Hvad tør man ikke i det 25'—26' Aar vente af de mest udmærkede blandt Mænd, der have gaact en saadan Skole igennem? Var det ikke netop at gøre Corpset Skam, om man intet ventede?«

*) Elevskolens Forstander 1828—1841.

Allerede den 8^e April 1848 udsteder Tscherning en Kundgørelse for Hæren, der bryder med gamle Traditioner vedrørende Forfremmelser. Den knæsetter Valgmetoden som sideløbende med Anciennitetsprincippet:

Bestemmelser angaaende Forfremmelser i Hæren.

Det kan ikke længere og mindst under nuværende Omstændigheder ansees for hensigtsmæssigt, at Avancementet i Armeen fremdeles skeer som hidtil. Ikke heller er det tilstrækkeligt, at en enkelt, særdeles glimrende Daad undtagelsesvis tilsteder Afvigelse fra Anciennitetssystemet; men ligesom Retsfærdigheden æsker, at særdeles Dygtighed finder sin Belønning, saa fordrer Statens Interesse ogsaa, at en saadan maa finde Anvendelse. Indtil en fuldstændig Avancementslov kan udgaae, har Hs. Maj. Kongen derfor under 1ste denne allernaadigst approberet følgende nærmere Bestemmelser:

Med Undtagelse af Eleverne ved Landcadetacademiet og ved Højskolen, der efter absolveret Examen afgaae som Officerer paa den i allerhøjeste Avancementsbestemmelser af 28de April 1842 Litr. A. I. 1. foreskrevne Maade, kan ingen ansættes i Armeen paa anden Maade end i Menigmands Stilling og kan ikke avanceres til Underofficer, forinden han har gjort 2 Maaneders Tjeneste. Saafremt hans Corps er i activ Krigstjeneste, kan han dog ved udvist, særdeles Iver og Vaabendygtighed forfremmes i kortere Tid.

Indtil videre kan $\frac{1}{4}$ af de vacante Secondlieutenantspladser besættes med særdeles duelige Underofficerer paa derom skeet, speciel Indstilling fra vedkommende Chef. Der tages ved denne Lejlighed ikke mindre Hensyn til Vedkommendes Moralitet, Charakter, Dannelse og almindelige Agtelse end til hans praktiske Duelighed, ligesom hans boglige Dygtighed heller ikke tør lades ude af Agt. Udmærket Forhold i Krigen vil naturligvis være en særdeles Grund til Forfremmelse. Denne Underofficerernes Ret til Oprykning gjælder kun om Infanteriet, Jægerne og Cavaleriet. For de specielle Corps ville Bestemmelse desangaaende først blive truffet, naar nærmere Indstilling derom er skeet.

Fra Sekondlieutenant til Premierlieutenant skal Avancementet i Reglen skee efter Anciennitet; dog kan der for særdeles Iver og Duelighed i Fredstid saavel som for udmærket Krigsdaad gjøres særlig Indstilling.

Fra Premierlieutenant til Ritmester eller Capitain avanceres $\frac{3}{4}$ efter Anciennitet, og $\frac{1}{4}$ efter Valg.

Fra Capitain eller Ritmester til Major skeer Halvdelen af Avancementerne efter Anciennitet, og den anden Halvdel efter Valg.

Fra Major opad skeer Avancementerne udelukkende efter Valg.

Til Valgavancementerne skeer Indstillingen af vedkommende Chefer, og vil der vorde anordnet hensigtsmæssige Inspectioner til at prøve, hvorvidt de foreslaaede Valg ere begrundede i Ret og Foje. Af alle de foreslaaede Candidater indstiller Krigsministeren den, som han finder bedst befojet til allernaadigst Udnævnelse.

Foranstaaende Bestemmelser meddeles herved.

Kjobenhavn i Krigsministeriet den 8de April 1848.

A. F. Tscherning.

Dette var ikke blot en Reform, men vel nærmest en Revolution i den danske Hær, der var stivnet i Frederik VI-Tidens Traditioner. Tscherning maatte da ogsaa høre ilde derfor; men han vidste, hvad han gjorde. Det gjaldt om hurtigt at skaffe Hæren egnede Befalingsmænd, og Modstanden tog han let. Han havde nemlig foruden sine mange andre gode Egenskaber ogsaa Lune. Der fortælles fra disse bevægede Dage om en Episode, der kan være en Anekdote, men ogsaa meget vel kan være en sandsfærdig Tildragelse. En Dag kom saaledes en ældre Kaptajn op til den travlt optagne Minister og overraskede ham med det Spørgsmaal, om den Slags Officerer, som han nu havde lavet, ogsaa skulde have røde Striber ned ad Bukserne ligesom de virkelige. »Ja,« svarede Tscherning med sit lune Smil og et Skuldertræk, »foreløbig er man desværre nødt dertil; men jeg har forresten tænkt paa at gøre den Udmærkelse særskilt for enkelte, saasomt vi bare faar set, hvormange *virkelige* Officerer vi har.«

Krigen var brudt ud, og Kundgørelsen om Forfremmelser i Hæren traadte straks i Kraft. Som man af denne vil se, skulde der dog for de specielle Vaabenarter (Artilleri og Ingeniørkorps) først ske nærmere Indstilling herom. Dette maa for Artilleriets Vedkommende være sket meget hurtigt. For da Artilleriet i Begyndelsen af April overfortes til Krigsskuepladsen, var en Række af dette Vaabens Underofficerer udnævnt til Officerer. En af de første var Berider Peter Glud. Udnævnelsen og Marchordren stod saa at sige paa samme Stykke Papir. Der blev ikke lang Tid til at ændre Uniform og faa de »røde Striber« i Orden.

Efter Kampen ved Bov den 9' April 1848, hvor Insurgenthæren blev slaet, rykkede den danske Hær sydpaa og tog Opstilling omkring Slesvig By og ved Danevirke. Medens man ved Bov kun havde haft med Oprørerne at gøre, stod den danske Hær nu over for en langt større og stærkere Fjende, idet Krigen mellem Danmark og Tyskland i Mellemtiden var erklæret. Preussiske og tyske Forbundstropper var rykket ind i Holsten og stod Syd for Slien og Danevirke. Den 22' April overtog den da 64 aarige, preussiske Generalløjtnant *Wrangel* — kendt fra Napoleonskrigene — Overkommandoen over samtlige i Hertugdømmerne værende Tropper. Den samlede fjendtlige Styrke bestod af ca. 12000 Md. preussiske Tropper med 22 Kanoner, ca. 10000 Md. tyske — Forbundstropper — under *Halkett* — med 24 Kanoner og 9000 Md. Slesvig-Holstenerne — under *Prins Friederich af Nor* — med 22 Kanoner, ialt 30—31000 Md. med 68 Kanoner.

Det danske Armeekorps paa fuld Krigsstyrke («under Gevær») var paa dette Tidspunkt ca. 12000 Md. med 32 Kanoner + 1 Espingolbatteri. Man regner dog med, at kun ca. 10000 Md. deltog i Slaget paa dansk Side. Overkommandoen havde General *H. C. Hedemann* (1792—1859). Det var saaledes en langt overlegen Modstander, vi her var stillet overfor. Den danske Hær var for svag til at kunne gaa angrebsvis frem, og den danske Ledelse var derfor nærmest indstillet paa et henholdende Forsvar af den gamle Linie. Men General *Wrangel*, hvis Instruktioner fra Berlin gik ud paa at fremtvinge en hurtig Afgørelse, optog Kampen, dog at den oprindelige Disposition for Fremrykningen var langt mindre vidtgaende end denne efter Udviklingen blev. Slaget ved Slesvig var indledet.

Den 23' April, 1' Paaskedag, om Morgenen rykkede alle 3 Afdelinger af den tyske Hær i 2 Kolonner ud fra Fæstningen Rendsborg. Slaget ved Slesvig falder i 3 Afsnit, hvoraf kun det første har Interesse i Forbindelse med Løjtnant *Glud* og den haarde *Fægtning ved Bustrup*.

De yderste danske Forposter stod ved Jagel. Herfra meldtes mellem Kl. 8 og 9 Morgen, at store fjendtlige Styrker rykkede frem Øst om Jagel ad Brekendorf-Vejen. Denne Vej var kun slet bevogtet af en Feltvagt paa 10 Dragoner under den kendte Vagtmester *Kloppenborg*. De maatte skarpt forfulgt af preussiske Husarer jage tilbage over Vedelspang til Bustrup, hvor Stødet opfangedes af 2 Kompagnier af et Jægerkorps. Den danske Avantgarde, der laa i Forstaden til Slesvig By — *Frederiksberg* — var imidlertid blevet allarmet. I Løb gik det ned over Bustrup Dæmningen, der adskiller Bustrup Dam fra Sliens sum-

Tegnet af H. Hildorf.

Forpostkampen ved Bustrup. — Situationsplan.

- Danske Tropper.
- Tyske Tropper.
- Artilleri.

pede Bredder, og ad hvilken Chausseen gaar, ned gennem Bustrup til det Sted, hvor den gennemskærer Danevirke. Her fik Oberstløjtrant *Magius* — Avantgardens Fører — Ordre fra Hovedkvarteret til ikke at holde Bustrup til det yderste. Og da i det samme en større fjendtlig Styrke nærmede sig ad Chausseen fra Rendsborg, rømmede Avantgarden den sydlige Del af Bustrup og vilde ogsaa have opgivet den nord-

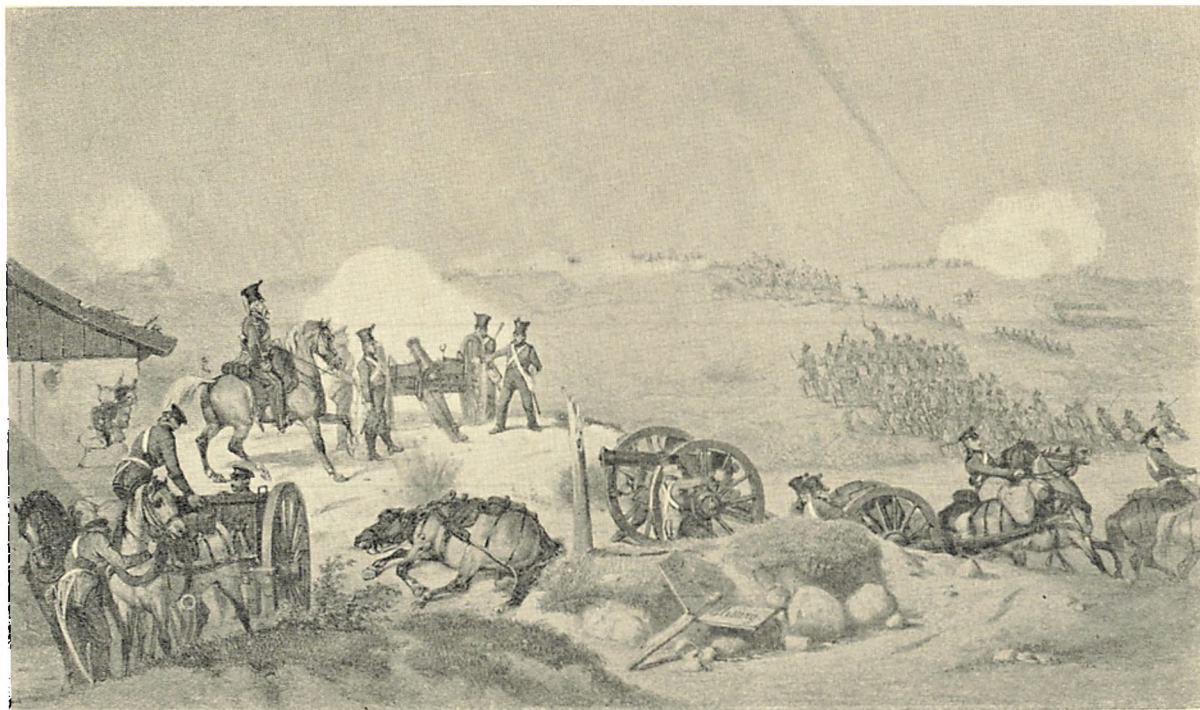
lige Del, hvis ikke en af Stabschefen — Kaptajn *Læssøe's* — Adjudanter havde formaaet Magius til at forsvare Stillingen, indtil der kom nærmere Befaling fra Hovedkvarteret. Dette skete, til stort Held for den danske Hær, der derved fik den fornødne Tid til at indtage de forud bestemte Stillinger.

Den danske Avantgarde bed sig saaledes fast i den nordlige Del af Bustrup og da navnlig paa 2 stejle Højder, Nord for Byen, hvoraf den Vest for Chausseen kaldes Galgebakken, paa hvis Top laa en Pavillon, og den østlige kaldes Rishøj. Ved dennes østlige Side laa et Teglværk. Paa disse Høje satte vort Infanteri sig fast og modtog den fremtrængende fjendtlige Styrke saa skarpt, at det blev Fjenden umuligt at trænge frem eller erobre begge Høje.

Medens Fodfolkskampen her blev staaende, kørte Fjenden sit Artilleri frem, først 2 og derefter endnu 10 Kanoner paa Bakken Syd for Bustrup Dam; de havde et godt Maal, idet den danske Avantgardes Reserve stod opmarcheret paa Marken Syd for Frederiksberg, den sydlige Forstad til Slesvig By. Bataillonon blev ført ind i Byen. Vort Artilleri kørte nu frem og tog Stilling, dels paa Bustrup Dæmningen, dels paa Bakken Nord for Bustrup Dam, ialt 6 Kanoner. Da 2 Kanoner af 3' Batteri (Jessen) endnu ikke var ankommet, dirigerede Hovedkvarteret 2 Piecer af 6' Batteri (Fuhrmann) til Forstærkning af Besætningen i Bustrup. Vi havde saaledes her ialt 8 Kanoner. Det var Batteriets 4' Deling under Kommando af Løjtnant Glud med 2 Stk. 6 1/2's Jernkanoner (System 1834). Han tog Opstilling paa Dæmningen ved Sammenstødet af Rendsborg-Chausseen og Hædeby-Vejen. Den ene Kanon stilledes saaledes, at den kunde bestryge en Del af Hovedgaden igennem Bustrup, medens den anden førtes saa langt frem ad Vejen til Hædeby, at den foruden denne Vej kunde bestryge Terrainet S. Ø. for Rishøj. Vest for ham stod en Deling Feltartilleri af 3' Batteri under Kommando af Bombarder *Bovig*, der understøttede ham kraftig. Nu fik det tyske tunge Artilleri andet at tænke paa end at beskyde udækket Infanteri. 2 af de mest generende preussiske Kanoner blev hurtigt fordrevet.

Klokken var ca. 11 $\frac{1}{2}$ Fm.

Gluds Stilling var paa en Maade ypperlig valgt; saavel Terrainet mod Syd — Bustrup Dam og Bakkerne bagved — som Terrainet mod Øst langs Vejen mod Hædeby kunde enfileres. Men Stillingen var paa den anden Side overordentlig udsat, idet de 2 Kanoner var placeret foran et hvidmalet Hus ved Dæmningen, der afgav et fortrinligt Maal for det

N. Simonsen pinx.

SLESVIG D. 23. APRIL 1848

Ved Busdorf sloges Lt: Glud tappert mod Preusserne med to Kanoner, den ene af disse blev under Kampen gjort ubrugelig ved at træffes i Mundingen af en fjendtlig Kugle.

Til höire vade Bülow og Rye i Spidsen for 1ste og 11te Bat. gjennem Busdorferteich og storme Höiderne ved Dannevirke.

fjendtlige Artilleri. Dette forsøgte først ved en divergerende Ild at optage Kampen mod vore langs den nordlige Side af Bustrup Dam opstillede Piecer, men opdagede imidlertid snart, at de stod for godt dækkede til at kunne tage videre Skade af deres Beskydning; de rettede derfor hele deres Ild mod Løjtnant Gluds Deling, der stod udækket over for 10 Kanoner af det preussiske Garde-Artilleri. Den blottede Stilling, hans Kanoner indtog, maatte under disse Omstændigheder blive meget odelæggende. Efter nogen Tids Forløb bortskodes alle Artilleristerne paa 2 Mand nær ved den ene Kanon. En Forstilling, hvis Ammunition imidlertid var opbrugt, blev skudt i Brand; Glud dæmpede selv Ilden med Soldaterkapper og Tornystre. Fodfolk bragte baade Forstilling og Bespænding i Sikkerhed i en bag Stillingen liggende Gaard. Tilsidst maatte han selv baade viske, lade og rette den ene Kanon, idet han dog til Betjeningen fik Hjælp af menige af 12' Bataillon, der havde Stilling i Nærheden. Ogsaa Bespændingen gik det ud over. Artillerikampen varede over 1 Time. Glud vilde ikke fortrække, han besvarede ustandselig det fjendtlige Artilleri med Skud paa Skud og var fast besluttet paa at forsvare sig til det yderste.

Artilleriets øverste Chef i 3 Aars-Krigen, Major *C. I. de Meza*, (1792—1865), red med sin Stab fra Batteri til Batteri og iagttog Ildvirkningen. Han betragtede med synlig Glæde Løjtnant Gluds raske og modige Færd.

Man kunde ikke se større Modsætninger end de Meza og Glud. Den første bleg, spinkel, omhyggeligt friseret med det tykke, sorte Haar i sirlige Bukler over Ørerne, en Slængkappe af fint, mørkeblaat Klæde kastet over Skuldrene, en Buket af Violer i Brystet, store krusede Manschetter, hvide, franske Glacchandsker, svingende en Dameridepisk med Silkekvaster og stedse udtrykkende sig med den største Elegance. Glud, bronceret af Sol og Vind i en Uniform, der var overstænket af Kalk, Jord og Krudtslam, bredskuldret og firskaaren, opflammende sine Soldater med saftige Kraftudtryk. Og dog lignede de hinanden i een Ting — begge var lige uforfærdede og koldblodige i Kugleregnet. Efter i nogen Tid at have betragtet denne Kamp galopperede de Meza hen til Batteriet Thestrup, der stod længere vesterpaa. Inden han red bort, sagde han til Glud: »Jeg takker Dem og Deres Folk for den eklatante Bravour. Den skal blive paaskønnet. Adieu, Hr. Løjtnant von Glud.« Glud, der var overbevist om, at en fjendtlig Granat snart vilde sende ham og hans 2 Mand ind i en anden Verden, brummede: »Belønnin-

Ukendt Kunstner.

Hærens Arkiv.

DE MEZA

gen faar jeg nok først hiinsides.« De Mezas Ord har sikkert glædet ham, for han gentog flere Gange med høj Røst sin Chefs Afskedshilsen:

»Adieu, Hr. Løjtnant von Glud!« for ligesom at markere, at han dog een Gang havde haft Brug for den Løjtnants-Titel, som han nylig havde opnaaet efter 25 Aars Fredstjeneste som Underofficer.

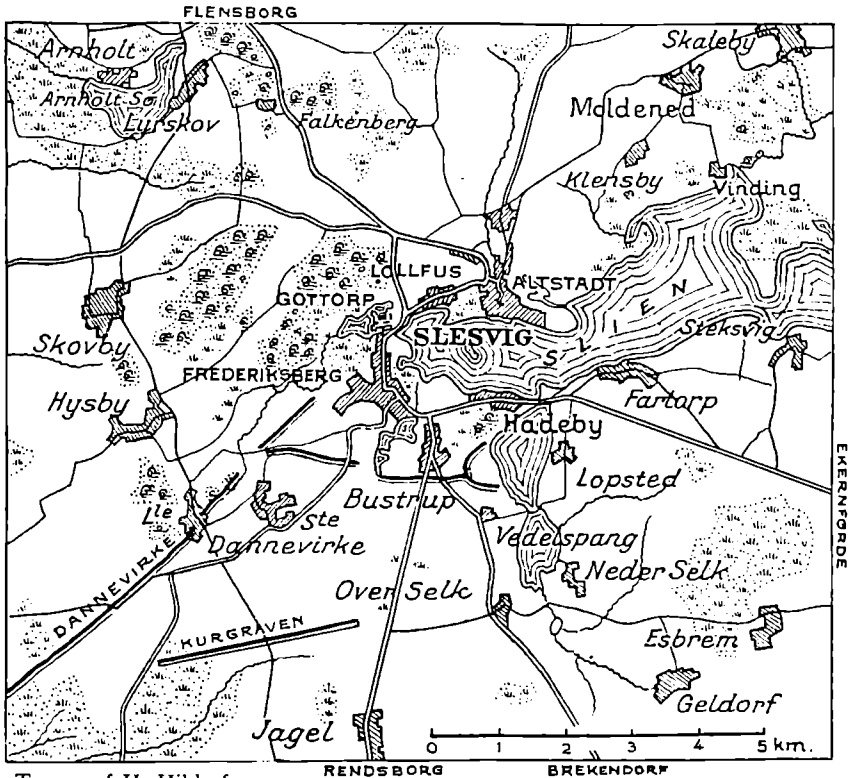
Denne Artillerikamp var efter samstemmende Vidnesbyrd den voldsomste under hele Slaget.

Skydningen ophørte i nogen Tid, da *Bülows* Brigade stormede Bustrupbakken og jog det preussiske Artilleri ud af Bustrup. Ved nye overlegne, fjendtlige Styrkers Fremstød blev Brigaden kastet tilbage, og det Pas, i hvilket Gluds Kanoner stod, stormedes. Det galdt om at faa Kanonerne bort i en Fart. Bspænding og Forstillinger var imidlertid placeret et Stykke bag Stillingen; men Sønderjyderne af 12' Bataillon

spændte sig selv for Kanonerne, trak dem ud af Ilden hen til Forstillingerne og reddede dermed Skytset og det resterende Mandskab. Klokken var da omtrent 12 $\frac{1}{2}$. Glud trak sig tilbage gennem Frederiksberg. Herunder fik han endnu engang Lejlighed til at lægge Mod og Resolutthed for Dagen. Paa Hovedgaden i Frederiksberg lod han de 2 Kanoner protse af og sendte den over Dæmningen fremtrængende preussiske Kolonne en Række Kardæsskud, hvorefter han trak sig helt tilbage til Gottorp Slot. Den ene Kanon blev opstillet paa Dæmningen til Frederiksberg, den anden ved den sydøstlige Bastion. Klokken var henimod 2.

Glud fortsatte med Mellemrum Kampen til Mørkets Frembrud. Ved et af de sidste Skud fra hans Kanoner dræbtes 2 preussiske Garde-officerer, *Normann* og *Berg*, der stod op ad et Jerngitter ved et af Palæerne. Kuglen ramte en af Gitterets Jernstænger, der knuste Benene paa de 2 Officerer. Glud havde dog ogsaa et Tab, forinden han trak sig tilbage fra Gottorp. En af hans Konstabler blev dødelig saaret af en Kugle i Brystet. Glud vilde ikke efterlade ham til Tyskerne, men tog ham med, da Delingen forlod Slottet. Lidt uden for Slottet døde Konstablen, og da han vanskeligt kunde føres med længere, begravede de ham i et lille Buskads nær ved Hvilcro (Falkenberg), $\frac{3}{4}$ Mil Nord for Slesvig. Et Par Maaneder senere opdagede en Hyrdedreng, at Hunde havde kradset Jorden op, og at en Haand var blevet synlig. Han tilkaldte Folk, Liget blev opgravet og jordet sømmeligt ligeved Hovedlandevejen. Egnens Befolkning vedligeholdt i flere Aar Graven, som en ukendt dansk Soldats Grav, indtil den faldnes Identitet var fastslaaet Derefter blev Graven indhegnet og behandlet som alle andre Krigergrave i Sonderjylland.

Den blodige og haarnakkede Forpostkamp var Slut, og den danske Hær kunde — takket være denne haarde Modstand — kæmpende trække sig tilbage til nye Stillinger, hvorfra Slaget fortsattes. I 2 Timer havde 8 danske Kompagnier og 8 Kanoner standset Fjendens Fremrykning og udholdt Kampen mod 16 tyske Kompagnier og 12 Kanoner. Ikke mindst Artilleriet — naturligvis i Samarbejde med de andre Vaabenarter — havde klaret sig stolt. I det hele taget indlagde dansk Artilleri sig stor Hæder i Slaget ved Slesvig. Det skyldtes muligvis for en Del, at Artilleriet i den preussiske Hær — i Modsætning til det hannoveranske og brunsvigske — vistnok var det Vaaben, der havde gjort mindst Fremskridt, og paa hvis Udvikling, der var lagt mindst Vægt. Materiellet var tungt og stod i saa Henseende tilbage for vort. Men næppe nogen

Tegnet af H. Hildorf.

Krigsskuepladsen ved Slesvig.

vil bestride, at dansk Artilleri i Slaget ved Slesvig ydede en baade dygtig og ærefuld Indsats.

Selv Modstanderen yder under Redegørelsen for Forpostkampen om Bustrup den danske Hær ikke ringe Anerkendelse. Tysklands fremragende Strateg, Feltmarskal *H. C. B. Moltke* (1800—91), der havde planlagt Felttoget mod Danmark, anfører i den tyske Generalstabs Værk om Treaarskrigen:

»General v. Hedemann havde befalet Avantgarden »ikke at holde Stillingen til det yderste«; alligevel havde den gennem 3 Timer hævdet sig mod overlegne Styrker. Oberst v. Bülow's Forsøg paa Understøttelse var klogt (gescheitert). Hans Tilbagetog var truet, og den eneste hertil egnede Dæmning til Frederiksberg var allerede ved den langs Slien fremtrængende preussiske, højre Fløj i Fare.

En yderligere Udsættelse maatte føre til Nederlag. Major v. Holm befalede derfor Bustrup rømmet.«

2' og 3' Afsnit af Slaget udkæmpedes under et ordnet Tilbagetog. Slaget var tabt, men Hærens Kampmod ikke svækket. Fjenden forfulgte ikke, og sent paa Aftenen gik den danske Hær i Bivouak mellem Arnholt Sø og Langsø. Hen paa Aftenen ankom Løjtnant Glud med sine ilde tilredte Kanoner og halverede Mandskabsstyrke til Bivouaken. Sine døde havde han begravet paa Stedet, hvor de faldt. Efter Ankomsten fik han en mild Bebrejdelse af sin Batterichef, fordi han ikke havde medtaget de dodes Armatur; men den djærve Glud svarede, at han syntes, det var rigtigst paa højnordisk Vis at jorde dem med Sværdet ved Siden.

I den officielle Indberetning til Krigsministeriet af 3/5 1848 om Slaget ved Slesvig fra Generalmajor Hedemann skriver denne:

»Med en Deling af Batteriet Jessen havde Lieutnant Glud posteret sig lidt længere tilbage ved samme Udgang af Byen og beskød over Bustorfer-Teich nogle paa den ligeoverfor liggende Bakke placerede Kanoner, der bøde ham Flanken, indtil de, synligt generede af hans velrettede Ild, gjorde venstre Sving. Idet de brugte et lystmalet Hus, foran hvilket han havde været nødt til at tage Standplads, som en formelig Skive, besvarede de hans Skud med en Hæftighed, der gjorde denne Ild til den voldsomste under hele Kampen. Ikke destomindre holdt Lieutnant Glud sin Stilling med et Mod, som ikke noksom kan fremhæves, og da han havde stor Afgang af Mandskab, gjorde han selv virksom Hjælp ved Betjening af Skytset.«

I en Indstilling af samme Dato fra Overkommandoen over dem, der særligt havde udmærket sig, fremhæves paany Gluds straalende Indsats. Indstillingen har Karakter af Ordenspromotioner. Men det Ridderkors, som Glud saa ærligt havde fortjent for sin Daad, fik han dog ikke.

Batteriet Fuhrmann kom i 1848 ikke oftere i Engagement med Fjenden. Om Efteraaret blev Glud kommanderet til København som Lærer paa en Trænkonstabelskole, og hermed gik Vinteren. I Foraaret 1849 rykkede han i Felten med Batteriet Mossin. At dømme efter nogle Ytringer, han lod falde ved Afmarchen, var det, som om han havde en Anelse om, hvad der skulde ramme ham. Da Batteriet nogle Dage senere kørte op i Parkstilling paa en Mark ved Middelfart, kastede hans kraftige dengang over hele Artilleriet saa kendte Hest »Claus« sig plat ned paa Jorden med ham. Han tog dog ikke den mindste Skade, men ud-

brød i det samme: »Tænkte jeg det ikke nok; jeg kommer aldrig vel fra dette Felttog.« Kort efter drog han med Batteriet til Fredericia, hvor han blev indkvarteret i Castellet. Her i den belejrede Fæstning var Glud atter i sit rette Element. Han deltog med Iver i de store Artilleri-Dueller, der fandt Sted mellem vore og de fjendtlige Batterier, og forstod overalt, hvor han færdedes, at bringe Liv og Lyst tilveje. Han var utrættelig i Kampen, indtil han havde stoppet Munden paa de »store Skraalhalse«, som han kaldte de fjendtlige 168-pundige Morterer. Men naar det var lykkedes, vilde han ogsaa have Lov til at hvile sig — saa vilde han ikke forstyrres. Uheldigvis fandtes der ikke dengang bombesikre Opholdsrum for Besætningen i vore Fæstningsværker. Efter de glimrende Artillerikampe den 3', 4' og 5' Juni havde Glud den 6' Juni søgt Hvile i sit Kvarter — en Barakke i Castellet. Han afslog sin Batterichefs Indbydelse til at spise Middagsmaaltidet med ham; han vilde sove. Kort efter slog en 168 Pds. Bombe ned gennem Værelset og sprang nogle Fod under Gulvet. Under et Kaos af splintrede Bjælker, Brædder og Grus fandt man Glud med begge Laar knust og en Mængde Saar over hele Legemet. Endnu samme Dag overførtes han til Lazarettet paa »Billeshave« ved Strib, hvor han udaandede den 17' Juni. Han blev begravet paa Middelfart Kirkegaard. Kirkegaarden er nedlagt og alle Gravsteder sløjfet. Der har aldrig været rejst en Mindesten over Peter Glud, og der eksisterer saaledes ikke noget synligt Minde om ham. Generalstaben giver ham i sit Værk om 3-Aarskrigen dette Efternæle: »Som han var stærk af Legeme, var han det ogsaa af Charakter, og han besad en djærv og kraftig Aand. Han var meget afholdt af Kammeraterne, og han var dem en paalidelig og fuldtro Ven, der gav gode Vink og Raad.«

Glud blev — med Livet som Indsats — sat paa en af de haardeste Prøver, et Menneske kan faa. *Han bestod Proven.*

Glud var en af de Mænd, som Krigen skabte et Navn. Rygtet om hans Bedrift fløj ud over Hæren og naaede paa forskellig Vis ogsaa ud til Befolkningen. Men baade hans Navn og hans Daad havde vel i Dag ikke været kendt udover Militærhistorikernes Kreds, hvis ikke hans Person og de Begivenheder, der er knyttet til ham, var taget op til poetisk Behandling.

Det var et meget stort Antal Digterværker, der med Krigen og Stemningen under denne som Baggrund udkom i Aarene 1848—50. Meget

af dette er glemt; men der er 2 poetiske Arbejder, der straks slog igennem, siden er blevet staaende og stadig lever i Folkets Bevidsthed som Nationaleje: *Peter Fabers* og *Hornemanns* »Den tapre Landsoldat«¹⁾ og *H. P. Holsts* »Den lille Hornblæser«. Det sidstnævnte udkom i den sidste Uge af Oktober Maaned 1849, altsaa ca. 4 Maaneder efter Gluds Død. Dette folkekære, episke Digt skildrer Folkestemningen under Krig og Krigsbegivenhederne. I fortællende Form — i jævne og naturlige udtryk — løfter Digtningen sig i flere Afsnit til ægte Poesi.

Hvorledes er nu dette Stof, der vidner om Digterens nære Tilknytning til Begivenhederne, kommet ham i Hænde? Forbindelsen er ligetil. H. P. Holst var fra 1836 ansat som Dansk lærer ved det kgl. Landkadetakademi. Dette var Aarsagen til, at han ved Krigens Udbrud blev udnævnt til » fungerende Ekspeditionssekretær og Civiladjutant ved Generalkommandostaben for Nørrejske Armékorps«. Hans Opgave herunder var at affatte Indberetninger om Kampene til Ministeriet og andre Myndigheder. Han var saaledes Krigsbegivenhederne paa nært Hold og kunde øse af de mange Kilder, der flød ind til Hovedkvarteret.

Digtet »Den lille Hornblæser« blev som nævnt til i Krigens andet Aar. Der er 2 Figurer i det, som er fastholdt gennem hele Handlingen: Den lille Hornblæser og »Den gamle Løjtnant«.

Den første er — efter hvad der foreligger — digterisk; mange af Jægerkorpserne havde Drengene i Konfirmationsalderen som Hornblæsere. Den anden er uden Tvivl Løjtnant P. Glud. Ganske vist behandler Digteren ikke denne rent historisk — Digtet er i det hele taget fuld af digterisk Frihed og Unøjagtigheder; men i to af dets Afsnit: »Den gamle Løjtnant« og »Batterikamp« gives der et saa klart tegnet Billede af Glud og Forpostkampen ved Bustrup, at al Tvivl maa forstumme. Militærhistorikerne — deriblandt Krigsdeltagere — fastslaaer da ogsaa, at Holst i »Den lille Hornblæser« har sat ham et smukt Minde. Digtet vil leve videre og med det Navnet *Peter Glud*.

---

¹⁾ Peter Fabers „Den tapre Landsoldat“ udkom den 10' April 1848 (altsaa Dagen efter Slaget ved Bov) og solgtes for 8 Skilling.

K I L D E R

- Generalstaben: Den dansk-tydske Krig i Aarene 1848—50.
I Del S. 301, 345, 363, 367, 386, 437, Bilag S. 43.
II Del S. 1149 ff.
- Moltke: Der Krieg gegen Dänemark I Del S. 81.
- Af Anton Frederik Tschernings efterladte Papirer I Bind
S. 32, II S. 229 ff.
- Julius Clausen og P. Fr. Rist: Af Elenore Christine Tschernings efterladte Papirer S. 46, 66 f.
- C. Rosenberg: Danmark i Aaret 1848 S. 137, 202, 209 f.
- E. Grüner: Artilleriets Officerer og Officianter 1763—1867 (Hærens Arkiv). *Utrykt.*
- G. Betzonich: Under Danebroge 1878 S. 204, 380.
- O. Vaupel: Slaget ved Slesvig S. 16 f.
— Løjtnant von Glud, „Vort Forsvar“ 13/3 1881.
- Hector Boeck: Danske Mindesmærker og Krigergrave i Sønderjylland S. 197 f.
- Frits Holst og Axel Larsen: Felttogene i vore første Frihedsaar S. 133.
- Knud Bokkenheuser: Den lille Hornblæser, S. 9 ff. og Noter S. 91.
- Vilhelm Holst: Felttogene 1848—49—50 S. 32.
- Optegnelser paa Folketallet m. v. i Kobenhavn den 1' Februar 1845 (Rigsarkivet) *Utrykt.*
- Tøjhusmuseet: Undersøgelser af 6/10 1950. *Utrykt.*
- St. Nicolai Kirke, Middelfart: En Undersøgelse af 12/5 1955. *Utrykt.*
- „Berlingske Tidende“ 24/3 1948. „Kobenhavn“ 18/11 1949.

Denne levnedsskildring
af Peter Glud er trykt i 200 eksemplarer,
hvoraf dette er nr.

81